

Nd.

487. Nefndarálit

[160. mál]

um frv. til l. um frádrátt frá skattskyldum tekjum manna vegna fjárfestingar í atvinnurekstri.

Frá 2. minni hl. fjárhags- og viðskiptanefndar.

Það er yfirlýstur tilgangur þessa frv. að örva almenning til þess að leggja fé í atvinnurekstur. Til þess að ná þeim tilgangi er lagt til að heimilaður verði frádráttur eftir ákveðnum reglum frá skattskyldum tekjum manna vegna fjárfestingar þeirra í atvinnurekstri. Sú fjárfesting, sem samkvæmt frv. telst frádráttarbær, er einkum fólgin í kaupum á hlutabréfum í stórum hlutafélögum ýmist beint eða gegnum starfsmannasjóði eða svonefnd fjárfestingarfélög. Í frv. í sinni upphaflegu mynd var skilyrði frádráttarbærni við bein hlutabréfakaup bundin við hlutafélög með a. m. k. 10 milljón króna hlutafé og a. m. k. 100 hluthafa. Meiri hl. nefndarinnar flytur nú tillögu um að þetta skilyrði verði lækkað í 5 milljónir króna og 50 hluthafa.

Engu síður er ljóst að einungis tiltölulega stór fyrirtæki koma hér til álita. Sama gildir um óbein kaup hlutabréfa gegnum starfsmannasjóði því að þá er skilyrði að a. m. k. 30 starfsmenn standi að sjódsstofnuninni.

Hér er greinilega verið að mismuna fólki og atvinnurekstri mjög eftir stærð. Til viðbótar við mismunun við bein kaup kemur að starfsmenn smárra fyrirtækja njóta ekki sömu aðstöðu og starfsmenn stórra fyrirtækja um stofnun starfsmannasjóða og nýtingu á tilheyrandi skattafrádrætti. Sé fyrirtækið ekki nægilega stórt er frádráttarheimildin engin við hlutafjárkaupin. Stórt fyrirtæki getur hugsanlega aflað sér fjár með hlutabréfasölu vegna frádráttarheimildarinnar, en meðalstórt eða lítið fyrirtæki getur það ekki. Þessi mismunun er í hæsta máta vafasöm. Ef fyrirhuguð lagasetning hefur tilætlaðan árangur munu stærri fyrirtækin eflast á kostnað hinna smærri.

Í þessu sambandi verður að hafa í huga að langflest fyrirtæki á Íslandi eru lítil og víða geta þau beinlínis ekki verið annað eins og búsetunni í landinu er háttað. Skilyrði til þess að stofna eða reka stór fyrirtæki eru allt önnur og lakari á Hellu og Hvammstanga eða á Flateyri

og Fáskrúðsfið heldur en á höfuðborgarsvæðinu. Ívilnun sú sem lagafrumvarpið gerir ráð fyrir mun því nýtast hinum smærri stöðum lítið og illa.

Oft er haft á orði, réttilega, að iðnaðurinn verði að veita fleiri atvinnutækifæri á komandi árum og þörf sé nýsköpunar á því sviði. Þetta mun eiga við úti á landsbyggðinni ekkert síður en á höfuðborgarsvæðinu. Það mun líka mála sannast að nýsköpun á þessu sviði er allt eins líkleg í smáum fyrirtækjum eins og stórum og dæmin sanna að oft er það frumkvæði og samheldni lítills áhugamannahóps sem ræður úrslitum um að í nýja atvinnustarfsemi er ráðist, einkanlega ef í henni felst einhver nýjung. Slíkir aðilar, sem oft leiða þróunina, fá samkvæmt frumvarpi þessu ekki að njóta jafnréttis við hina stóru.

Rauði þráðurinn í þessu frumvarpi að því er varðar skattaívilnunina er sá að enginn megi eiga það mikið í fyrirtækinu að hann hafi þar nein raunveruleg áhrif. Það eina, sem á að hvetja til hlutabréfakaupana, er ágóðavonin og skattalækkunarmöguleikinn. Hið tilfinningasnauda persónuleysi á þannig að vera lykkillinn að því að fá að njóta ívilunar skv. frumvarpinu.

Þeir sem hætta fé sínu í stofnun hlutafélags um atvinnurekstur sem þeir hafa trú á og vilja eiga saman og annast saman eru þannig settir á kaldan klaka ef þeir uppfylla ekki margmennisskilyrðið eða geta ekki lagt fram nógu margar milljónir. Slíkur áhætturekstur þeirra, sem trúa á fyrirtæki sitt, hugvit sitt og dugnað og hafa vilja og þolgæði til að vinna því vel, er þó einmitt sá vaxtarbroddur nýsköpunar í atvinnulífi sem verður að vera til og oft er hvað nauðsynlegastur. Það er því rangt að mismuna einmitt slíkum í óhag.

Þau ákvæði frv. sem ekki fjalla um hlutafjárkaup og tilheyrandi frádrátt frá skattskyldum tekjum, varða einyrkja. Fyrir slíka aðila eiga að gilda sérstakar reglur um innlögn á bundna bankareikninga sem geti notið skattfrelsis. Hins vegar eru heldur fátækleg skilyrði um það hvers konar fjárfesting gefi heimild til að nýta úttekt af hinum bundna reikningi án þess að það teljist til tekna. Þessar víðu heimildir virðast opna gáttirnar til þess að stofna til gervifyrirtækja í einkaeign til þess að nýta sér þær ívilnanir sem frumvarpið gerir ráð fyrir.

Af framansögðu ætti að vera ljóst að það frumvarp, sem hér er til umfjöllunar, er að mörgu leyti gallað:

- 1) **Á einu sviði opnar það nýjar gáttir til „löglegs“ undandráttar undan skatti í formi gervifyrirtækja.**
- 2) **Það mismunar fólki og fyrirtækjum eftir byggðarlögum, öllum hinum fámennari byggðum í óhag.**
- 3) **Það er hinum fáu og frumkvæðisríku í óhag.**
- 4) **Það er hinum stóru fyrirtækjum í hag á kostnað hinna smáu og meðalstóru.**

Þótt ýmis rök megi færa fyrir þeim hugmyndum sem í frv. felast mun það í núverandi búningi hafa margvísleg mjög óæskileg áhrif og **fela í sér mikla mismunun.**

Sá tilgangur, sem tilgreindur er fyrir frumvarpsflutningnum, þ. e. að treysta atvinnulífið, m. a. með þátttöku almennings í fjárfestingu í atvinnurekstrinum, á vitaskuld rétt á sér og er mikilvægt viðfangsefni, en í frumvarpsgerðinni hefur ekki tekist að finna þeim tilgangi skynsamlegt form.

Þar sem hér er um mikilvægt viðfangsefni að ræða sem vel verður að vanda til og með hliðsjón af því að ekki er gert ráð fyrir að lög þessi taki gildi fyrr en um næstu áramót sýnist skynsamlegt að nota tímann fram að haustþingi til þess að athuga málið betur og með þeim rökstuðningi og í trausti þess að slík vinna fari fram leggur undirritaður til að frumvarpinu verði **vísað til ríkisstjórnarinnar.**

Alþingi, 21. mars 1984.

Kjartan Jóhannsson.